

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

541. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A, 20.2.2019.–21.2.2019.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci – Godišnji pregled rasta za 2019.: za snažniju Europu suočenu s globalnom nesigurnošću

(COM(2018) 770 final)

(2019/C 190/04)

Izvjestiteljica: **Anne DEMELENNE**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 18.2.2019.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te gospodarsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	1.2.2019.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	20.2.2019.
Plenarno zasjedanje br.:	541
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	124/1/0

1. Zaključci i preporuke

1.1. U godišnjem pregledu rasta daje se općenito pozitivna ocjena prethodnog gospodarskog i socijalnog napretka, s obzirom na gospodarski rast, ulaganja i kretanja na tržištu rada. Usprkos dobrodošlim poboljšanjima od 2014. izneseni podaci pokazuju da nije ostvaren dojmljiv uspjeh u usporedbi s uspjehom naprednih gospodarstava.

1.2. U godišnjem pregledu rasta navode se opasnosti od vanjskih događanja, ali se ne predlažu odgovarajuće protumjere. Vanjske prijetnje trebale bi ukazivati na potrebu pripreme poticajnih politika za održavanje razine rasta i zaposlenosti. To ima posljedice na proračune EU-a i država članica.

1.3. Bolja produktivnost ključna je za zadržavanje konkurentnog položaja EU-a i poboljšanje blagostanja. Potrebno je pozdraviti reforme koje mogu dovesti do povećanja produktivnosti. Međutim, postoji potreba za detaljnom evaluacijom dosadašnjih politika, u svjetlu dosadašnjih neujednačenih rezultata, uključujući spor tempo gospodarskog oporavka, kontinuiranu zabrinutost zbog produktivnosti u odnosu na konkurente i porast nesigurnih radnih mjesta.

1.4. Veća produktivnost ovisi o poboljšanju obrazovanja i osposobljavanja, kao što je naglašeno u Godišnjem pregledu rasta. To bi trebalo podupirati uz pomoć socijalnih partnera, civilnog društva te javnih i privatnih ulaganja, uključujući ulaganja sredstvima iz strukturnih fondova EU-a.

1.5. Pozdravlja se važnost pripisana socijalnom stupu. Treba pojasniti na koje će se načine taj stup provoditi u praksi, kako se mogu osigurati sredstva u okviru Europskog socijalnog fonda i drugih europskih instrumenata te kako će se financirati na razini EU-a i država članica.

1.6. Upućuje se na područja u kojima su predložene nove politike, uključujući pravedno oporezivanje, bankovnu uniju i funkcioniranje europodručja. Napredak je vrlo spor i prijedlozi su često prilično skromni. Korisna bi bila potpuna uključenost socijalnih partnera i civilnog društva.

1.7. Premda se važnost rješavanja problema klimatskih promjena ukratko spominje, odnos prema tom pitanju gotovo je maćehinski, pogotovo s obzirom na povezane rizike za gospodarstvo opisane u Globalnom izvješću o rizicima ⁽¹⁾ koje je izrađeno za potrebe Svjetskog gospodarskog foruma. Osim toga, ne obrađuje se ni pitanje vanjskih troškova za gospodarstvo zasnovano na ugljiku. Dosad usvojene mjere zaštite klime i dalje su nedovoljne. Važan korak bilo bi preimenovanje Godišnjeg pregleda rasta u Godišnji pregled održivog rasta. Osim prepoznavanja važnosti klimatskih promjena, time bi se također prepoznala važnost održivosti ograničenih resursa, zaštite okoliša, a samim time i zaštite interesa gospodarstva i budućih generacija.

1.8. U mnogim područjima provedba politika ovisi o određenom privatnom financiranju i o financiranju iz javnog sektora. To se treba olakšati reformama za stvaranje pogodnog okruženja za ulaganja privatnog sektora i odgovarajućim proračunom EU-a te uz obvezu poštovanja „zlatnog pravila”, čime se omogućuje da se iz proračuna država članica financiraju socijalno i gospodarski produktivna ulaganja koja ne predstavljaju prijetnju za buduću održivost proračuna.

2. Opći prioriteti Europske komisije u godišnjem pregledu rasta za 2019.

2.1. Godišnji pregled rasta za 2019. smješten je u širi kontekst koji obuhvaća 22 uzastopna tromjesečja gospodarskog rasta, pružajući tako mogućnost za provedbu reformi potrebnih za rješavanje sve većih globalnih nesigurnosti i mogućih unutarnjih prijetnji, drugim riječima obuhvaća:

- veća ulaganja privatnog i javnog sektora za povećanje rasta ukupne faktorske produktivnosti;
- pružanje visokokvalitetnih ulaganja u istraživanje i razvoj, inovacije, obrazovanje, vještine i infrastrukturu;
- povećanje produktivnosti, socijalne uključenosti i institucionalnih kapaciteta;
- integrirana tržišta kapitala koja dobro funkcioniraju;
- jamčenje makrofinancijske stabilnosti i zdravih javnih financija.

---

(1) WEF Global Risks Report 2019.

3. Opće napomene o preporukama Europske komisije

3.1. EGSO pozdravlja stalnu predanost potpori reformama usmjerenima na povećanje visokokvalitetnih ulaganja i rasta produktivnosti, uključivosti i kvalitete institucija, te daljnje osiguravanje makrofinancijske stabilnosti i zdravih javnih financija. Pozdravlja prepoznavanje potrebe za ulaganjima usmjerenima na obrazovanje i osposobljavanje te veće prepoznavanje potrebe za jačanjem socijalne dimenzije EU-a, za odgovaranjem na nejednakosti unutar i između regija i u pogledu pristupa obrazovanju te za postizanjem usklađenosti između instrumenata politike. Međutim, i dalje je potrebno utvrditi kako će se ti ciljevi postići, pri čemu ocjena gospodarskih rezultata ne odgovara uvijek priloženim podacima iz raznih područja te je u nekim točkama preoptimistična: neke se pozitivne značajke preuveličavaju, a u nekim se slučajevima iznose neutemeljene tvrdnje o pozitivnim učincima dosadašnjih politika.

3.2. Ukazuje se na opasnosti i nesigurnosti, uključujući promjene u globalnom gospodarstvu i trgovinskoj politici SAD-a te nesigurnosti u pogledu budućih odnosa s Ujedinjenom Kraljevinom. Rizik od recesije u kratkoročnoj i srednjoročnoj budućnosti upućuje na potrebu pripreme poticajnih mjera za održavanje razine rasta i zaposlenosti, kao što je preporučio OECD. ⁽²⁾ U tu svrhu bi trebalo u obzir uzeti uspostavu – u okviru proračuna EU-a – mehanizma za makroekonomsku stabilizaciju koji bi omogućio povećanje gospodarske otpornosti predmetnog područja. On bi mogao poslužiti za ublažavanje šokova i može omogućiti pozitivan smjer fiskalne politike u europodručju kako je tražio EGSO, ⁽³⁾ čak i ako pojedine države članice ne budu koristile svoj dostupni fiskalni prostor u skladu s europskim ciljevima.

3.3. Također postoji rizik od unutarnjih političkih kretanja nakon razmjerno razočaravajućeg gospodarskog i socijalnog uspjeha u razdoblju nakon 2008. To također naglašava važnost takvih reformi i političkih mjera jer bi one dovele do veće produktivnosti i gospodarskog rasta te do jačanja kohezije i socijalne dimenzije politika.

3.4. Rast

3.4.1. EU je imao pet godina gospodarskog rasta od 2014., s razinama iznad prosjeka EU-a u nizu zemalja s nižim dohotkom. To je dovelo do određenog smanjenja razlika između najviših i najnižih dohodaka u EU-u u cjelini, iako neke druge zemlje zaostaju, čime se stvaraju nove dimenzije razlika.

3.4.2. Od 2017. sve države članice EU-a prvi put nakon krize ostvaruju određeni rast. Unatoč tome, rast je i dalje sporiji u EU-u u cjelini nego u razdoblju prije krize i nije dojmljiv kada se uspoređi s nedavnim rastom u drugim naprednim gospodarstvima. EU također mora znatno brže napredovati nakon iznimno dugog trajanja krize koja je izbila 2008.

3.5. Socijalni aspekti

3.5.1. Razina zaposlenosti i stopa zaposlenosti pokazuju znatan oporavak u odnosu na godine krize nakon 2008. Iako je, prema podacima priloženima Godišnjem pregledu rasta, trend otvaranja novih radnih mjesta bio usmjeren na više razine vještina, to je bilo popraćeno padom kvalitete većine novootvorenih radnih mjesta.

3.5.2. Sve više zaposlenika zapošljava se na ugovor o privremenom radu i na nepuno radno vrijeme, iako bi većina njih radije bila zaposlena na ugovor na puno radno vrijeme. ⁽⁴⁾ Udio radnika zaposlenih na nepuno radno vrijeme povećao se sa 16,8 % na 18,7 % u ukupnom broju zaposlenih od 2008. do 2017., s višim razinama i većim porastom udjela mladih osoba. Iako je sada više ljudi zaposleno, ukupni broj radnih sati u 2017. bio je nešto manji nego u 2008. ⁽⁵⁾

3.5.3. Kao što je prepoznato u Godišnjem pregledu rasta, broj zaposlenih osoba kojima prijete opasnost od siromaštva visok je te i dalje raste u nekoliko država članica (u 2008. 8,6 %, u 2017. 9,6 % zaposlenog stanovništva ⁽⁶⁾). Viša ukupna razina zaposlenosti – iako se zaposlenosti treba davati prednost nad nezaposlenosti – nije dokaz uključivog rasta.

⁽²⁾ OECD *Economic Outlook* (Gospodarski izgledi) iz studenoga 2018.: Uvodnik glavnog ekonomista, i *General Assessment of the Macroeconomic Situation* („Opća procjena makroekonomske situacije”), str. 43.–46.

⁽³⁾ Mišljenje EGSO-a „Ekonomska politika europodručja 2018.” (SL C 62, 8.6.2018., str. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, str. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, p. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, p. 41.

3.5.4. Skupine građana kao što su primatelji invalidnine često se ne uzimaju u obzir u stopama nezaposlenosti. (7) O tome bi trebalo voditi računa u preporukama, posebno s obzirom na pružanje fleksibilnosti i sigurnosti tim skupinama kako bi im se olakšao pristup otvorenom tržištu rada bez kasnijeg gubitka prava na naknade.

3.5.5. Treba također obratiti pažnju da se osobama s nesigurnim i netipičnim ugovorima o radu, kao što su samozaposlene osobe, radnici na nepuno radno vrijeme ili oni koji su zaposleni preko platformi, osigura pristup primjerenom socijalnoj zaštiti. Zabrinutost izaziva i situacija u kojoj se nalaze osobe koje zbog visokih troškova uslijed zdravstvenog stanja ili invaliditeta nisu u mogućnosti sprijeti kraj s krajem te koje ponekad nakon što steknu plaćeni posao izgube odgovarajuću financijsku pomoć za povezane izdatke.

3.5.6. Komisija predlaže da se socijalna zaštita prilagodi novim oblicima zapošljavanja. Za to će se, doduše, morati pronaći novi izvori financiranja. Međutim, rješenje predstavlja povratak na kvalitetna radna mjesta koja odražavaju potrebe tržišta rada te na održive ugovore o radu koji će ljudima jamčiti pravo na odgovarajuću socijalnu zaštitu. Također će biti potrebna borba protiv diskriminacije određenih skupina na tržištu rada – starijih osoba, osoba stranog podrijetla, osoba s invaliditetom, mladih i žena – od kojih su mnogi često visokokvalificirani.

3.5.7. Upućivanja na osiguravanje šireg pristupa visokokvalitetnim uslugama i poboljšanje pristupa roditelja (osobito žena) tržištu rada dobrodošla su zbog njihovih pozitivnih učinaka na suzbijanje socijalne isključenosti i poboljšanje ponude radne snage. Isto tako treba promicati potporu socijalne integracije imigranata u sklopu migracijske politike koja odražava europske vrijednosti solidarnosti i tolerancije i poštovanja ljudskih prava.

3.6. *Plaće i produktivnost*

3.6.1. Rast plaća bio je vrlo skroman i razlike među zemljama, čak i za isti posao, i dalje su velike. Rast plaća za EU u cjelini i dalje je ispod razine rasta produktivnosti.

3.6.2. To znači da su za niži udio nacionalnog dohotka odgovorne plaće. Stupanj u kojem se koristi od povećane produktivnosti podjednako dijele razlikuje se među državama članicama, ovisno o opsegu uspješnog kolektivnog pregovaranja i politikama za poticanje rasta plaća. Iako bi se viša produktivnost uobičajeno trebala smatrati nužnim, iako ne i jedinom, preduvjetom za veće plaće, sustavna veza između produktivnosti (koja također ovisi o ulaganju) i plaća ne bi trebala prikrivati povećanja troškova života pri određivanju plaća, jer to u suprotnome može dovesti do velikih društvenih napetosti.

3.6.3. Niske plaće također su prepreka za višu produktivnost u zemljama s nižim dohotkom jer visokokvalificirane radnike potiču da traže zaposlenje drugdje. Mobilnost radne snage trebalo bi pozdraviti ako ona odražava prvi izbor pojedinaca. Ona također omogućuje stjecanje vještina i iskustva koje se mogu donijeti natrag u matičnu zemlju. Međutim, iseljavanje najkvalificiranije radne snage također je obeshrabrilo ulaganja u aktivnosti koje zahtijevaju visoku razinu stručnosti, zbog čega zemlje s nižim dohotkom nisu u mogućnosti razvijati najzahtjevnije gospodarske aktivnosti.

3.6.4. Veće razine plaća u nizu država članica (uglavnom u istočnoj i srednjoj Europi) uslijedile su nakon povećanja minimalnih plaća i plaća u javnom sektoru. Veća potrošnja pridonijela je porastu BDP-a. Isto tako, mjere za osiguravanje minimalnih plaća i minimalnog dohotka u okviru postupka socijalne konvergencije u EU-u mogu sačinjavati važan dio socijalne zaštite i postizanja dostojnog životnog standarda u svim zemljama te istodobno podržavati rast.

3.7. *Produktivnost i vještine*

3.7.1. Spor rast produktivnosti u odnosu na velike globalne konkurente uslijedio je nakon dugotrajne krize koja je izbila 2008., kao što je prikazano u grafikonu 3. (8) Zaostajanje je posebno naglašeno u europodručju. Za smanjenje razlike bit će potrebno razviti okruženje pogodno za veća privatna ulaganja i primjenu istraživanja i razvoja. To će također iziskivati iskorištavanje punog potencijala stanovništva EU-a, smanjenje isključenosti s tržišta rada i socijalne isključenosti te ulaganja u sredstva za pomoć pri zapošljavanju dugotrajno nezaposlenih osoba.

(7) Zajedničko izvješće Europske komisije 2018. pokazuje da je u EU-u zaposleno samo 47,4% osoba s invaliditetom koje su radno sposobne.

(8) COM(2018) 770 final, str. 6.

3.7.2. Poboljšanje znanja, vještina, kvalifikacija, stavova i kreativnosti i dalje je apsolutni preduvjet za povećanje produktivnosti. Time se također doprinosi demokraciji i održivom razvoju. U Godišnjem pregledu rasta ispravno se naglašava važnost ulaganja u razvoj vještina, obrazovanje i cjeloživotno učenje. Ukupno 40 % poslodavaca nailazi na probleme pri zapošljavanju odgovarajuće kvalificiranog osoblja. Mnogi potencijalni zaposlenici također se susreću s problemom nemogućnosti primjene kvalifikacija u svojoj matičnoj državi.

3.7.3. Od presudne je važnosti razviti strategije kako bi se predvidjeli budući zahtjevi u pogledu vještina, zajedno s odgovarajućim sustavima provjere vještina, te osiguralo da obrazovanje i osposobljavanje odgovaraju potrebama u pogledu zapošljavanja. Potpora poslodavcima za zapošljavanje dostupnih zaposlenika s odgovarajućim vještinama i kvalifikacijama treba se osigurati i ulaganjima u usluge potpore kako bi se spriječio rano napuštanje škole, osobito među diskriminiranim skupinama, kao što su osobe s invaliditetom ili osobe migrantskog podrijetla, i kako bi se pružila potpora za nastavak višeg obrazovanja. ⁽⁹⁾ Poslodavci snose znatan dio odgovornosti za omogućavanje i olakšavanje poboljšanja vještina i kvalifikacija, što se uvelike razlikuje među državama članicama, a razvoj i provedba uspješnih strategija nezamislivi su bez potpunog sudjelovanja socijalnih partnera, civilnog društva, obrazovnih ustanova i poduzeća koja provode osposobljavanje. Kako se u Godišnjem pregledu rasta navodi, osiguravanje jednakog pristupa kvalitetnom obrazovanju „zahtijeva odgovarajuća ulaganja“, koja bi trebala obuhvaćati javna ulaganja koja EU podupire putem preporuka po državama članicama te odgovarajuća sredstva u okviru strukturnih fondova i Plana ulaganja.

3.8. Klimatski izazov

3.8.1. Godišnji pregled rasta vrlo je neodređen i premalo informativan u pogledu opisa opasnosti koje predstavljaju klimatske promjene te u pogledu napretka EU-a prema ostvarenju ciljeva iz Pariškog sporazuma. U usporedbi s Globalnim izvješćem o rizicima, ⁽¹⁰⁾ koje je predstavljeno sudionicima Svjetskog gospodarskog foruma u siječnju 2019., ovdje se gotovo usputno razmatra važnost klimatskih promjena za rast i gospodarstvo. Pritom Globalno izvješće o rizicima ukazuje na to da su tri (!) velike prijetnje svjetskom gospodarstvu povezane s klimatskim promjenama i previše neodlučnim djelovanjem politike u vezi s dekarbonizacijom gospodarstva. Stoga zaštita klime više nije pitanje zaštite okoliša, nego egzistencijalni preduvjet za gospodarstvo. Redovita izvješća organizacije BloombergNEF pokazuju da su se ulaganja u čistu energiju smanjila od 2011. ⁽¹¹⁾ EU se ne može smatrati svjetskim predvodnikom u ovom području kao niti u inovacijama koje dovode do smanjenja emisija stakleničkih plinova.

3.8.2. U izvješću Međuvladina tijela za klimatske promjene naglašava se hitnost mjera za borbu protiv klimatskih promjena koje za tri godine mogu postati nepovratne. Osim toga, proračune je potrebno učiniti dostupnima na svim razinama vlasti (javna i privatna ulaganja) radi modernizacije i dekarbonizacije industrije, prometa i energije.

3.8.3. To je s gledišta fiskalne politike preporučljivo zbog iznimno visokih vanjskih troškova današnjeg gospodarstva. Međutim, u Godišnjem pregledu rasta to se pitanje uglavnom zaobilazi, premda je Komisija gotovo istovremeno s Godišnjim pregledom rasta objavila odgovarajuće brojčane podatke iz kojih proizlazi da su vremenske katastrofe tijekom 2017. prouzročile troškove u iznosu od 283 milijarde eura. ⁽¹²⁾ EGSO je u više navrata istaknuo da Međunarodni monetarni fond procjenjuje da izravne i neizravne subvencije za proizvodnju energije zasnovane na ugljiku u EU-u iznose 330 milijardi dolara godišnje. Stoga je Godišnji pregled rasta manjkav jer se u njemu ne odražava ni problematika internalizacije vanjskih troškova ni rasprava o temi „BDP i šire“.

3.9. Ulaganja

3.9.1. Ulaganja su ključna za rast produktivnosti. Za EU je to pitanje goruće s obzirom na to da Unija zaostaje za velikim konkurentima u ključnim granama najmodernije tehnologije i u razvoju tehnologije s niskom razinom ugljika. Gospodarstvo koje se kontinuirano poboljšava osnovni je temelj financiranja socijalne sigurnosti i zdravstvenih usluga na razini koju žele europski građani. Poboljšanje dobrobiti, kohezije i socijalne pravde u potpunom je skladu s gospodarskim rastom i rastom produktivnosti. ⁽¹³⁾

3.9.2. EGSO ponavlja svoje stajalište da Komisija i države članice trebaju uložiti veće napore kako bi se uklonila uska grla koja otežavaju ulaganja i stvorilo povoljno ulagačko okruženje. Dovršenje europske energetske unije, strategija jedinstvenog digitalnog tržišta i akcijski plan za kružno gospodarstvo mogli bi stvoriti prilike za ulaganja. Također treba razmotriti nove prilike za zelena ulaganja u okviru borbe protiv klimatskih promjena.

⁽⁹⁾ U zajedničkom izvješću Komisije o zapošljavanju za 2018. godinu navodi se da je vjerojatnost da će osobe s invaliditetom rano napustiti školu za 10,3 postotnih bodova veća nego za osobe bez invaliditeta (na temelju podataka iz 2015.) i da je vjerojatnost da će osobe s invaliditetom završiti tercijarno obrazovanje za 13,6 postotnih bodova manja nego za osobe bez invaliditeta (na temelju podataka iz 2015.).

⁽¹⁰⁾ WEF Globalno izvješće o rizicima za 2019.

⁽¹¹⁾ BloombergNEF – *Clean Energy Investment Trends, 3Q 2018* („Trendovi ulaganja u čistu energiju, 3. tromjesečje 2018.“).

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ Mišljenje EGSO-a „Ekonomska politika europodručja 2017.“ (SL C 173, 31.5.2017., str. 33.).

3.9.3. Sporazumi o međunarodnoj trgovini također mogu pružiti prilike za poticanje gospodarskog rasta. To je pitanje osobito goruće s obzirom na opasnosti koje predstavljaju mogući izlazak Ujedinjene Kraljevine iz EU-a te trgovinski sukobi koji uključuju SAD. EU treba podupirati sustav međunarodnih gospodarskih odnosa koji je utemeljen na pravilima i nadopunjen pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini. Oni bi trebali težiti minimalnim razinama carina, uzimajući u obzir ljudska prava i standarde Međunarodne organizacije rada te pravo država na donošenje propisa u javnom interesu.

3.9.4. U Godišnjem pregledu rasta ne izražava se zabrinutost zbog razina ulaganja, što upućuje na to da je jaz koji je utvrđen nakon 2008. gotovo premošten. Ulaganja (definirana kao bruto investicije u fiksni kapital) trebala su dosegnuti 20,6 % BDP-a u 2018. u usporedbi s 22,5 % BDP-a u 2007. i 19,4 % u 2014. ⁽¹⁴⁾ Tako mjerena razlika u ulaganju stoga je donekle smanjena, ali ne i prevladana.

3.9.5. Ulaganja su i dalje na niskoj razini u usporedbi s ulaganjima u SAD-u i Južnoj Koreji, koji su među prirodnim konkurentima EU-a u području inovacija. Razine su i dalje osobito niske u nizu zemalja s nižim dohotkom i u zemljama pogođenima najvećim padom nakon 2008.

3.9.6. U Godišnjem pregledu rasta prednost se daje područjima socijalnih ulaganja, uključujući zdravlje, sustave dugotrajne skrbi i javno stanovanje. EGSO je zagovarao mnoge pozitivne učinke dobro planiranih, djelotvornih i učinkovitih socijalnih ulaganja usmjerenih prema budućnosti koja bi se trebala promatrati kao ulaganja u europski potencijal za rast i otvaranje radnih mjesta, a ne kao trošak. ⁽¹⁵⁾ Provođenje tih ciljeva zahtijeva prostor za javnu potrošnju.

3.9.7. Investicijski plan za Europu pozdravlja se kao sredstvo za podržavanje ulaganja usmjerenih na prioritete politika Unije. Međutim, raspoloživa sredstva bila su ograničena te su sveukupno bila dovoljna samo za zadržavanje, a ne i povećanje ukupnog iznosa kredita EIB-a. ⁽¹⁶⁾ Zapravo, u 2017. bila su 7 % ispod prosječne razine za razdoblje 2013. –2016. ⁽¹⁷⁾

3.9.8. Potreban je pristup koji će pružiti odgovarajuće financiran program ulaganja, uključujući sredstva iz proračuna EU-a uz potporu iz proračuna država članica. S time će EU bolje moći provoditi svoje navedene ciljeve za podupiranje razvoja MSP-ova, ulaganja u nove tehnologije za promicanje željenih zelenih transformacija, ulaganja u poboljšanje razine obrazovanja i vještina te u poboljšanje socijalnih uvjeta. EGSO je već iznio mišljenje da fleksibilnost koja je trenutačno dopuštena u Paktu o stabilnosti i rastu nije dovoljna i da na razini EU-a treba pokrenuti rasprave o punopravnom pravilu kojim se javna ulaganja s dodanom vrijednošću izuzimaju iz područja primjena Pakta o stabilnosti i rastu, koje je općepoznato pod nazivom „zlatno pravilo” ⁽¹⁸⁾, kako bi se mogla osigurati održivost duga.

3.10. Dug

3.10.1. EGSO, u skladu sa svojim prethodnim mišljenjem ⁽¹⁹⁾, dijeli zabrinutost izraženu u Godišnjem pregledu rasta da visoke razine javnog i privatnog duga i dalje predstavljaju izvore ranjivosti, prije svega unutar europodručja. Bruto javni dug smanjen je sa svoje najveće vrijednosti od 88,1 % BDP-a u 2014. na 81,4 % BDP-a u 2018., ali je i dalje znatno iznad razine iz 2008. i znatno iznad cilja od 60 % BDP-a. Međutim, međunarodne usporedbe pokazuju da razine javnog duga iznad 60 % BDP-a nisu nužno povezane sa sporijim gospodarskim rastom. Čini se da je smanjenje javnog duga najlakše kada postoji brz gospodarski rast. Stoga je najbolja zaštita od opasnosti povezanih s visokim razinama duga potpuna obnova gospodarskog rasta putem protucikličkih makroekonomskih politika. Štoviše, fiskalna konsolidacija koja pogoduje rastu u dobrim vremenima može pomoći u sprječavanju negativnih reakcija tržišta u lošim vremenima.

3.10.2. Privatni dug smanjio se u posljednjih nekoliko godina, ali je i dalje iznad razine koja je postojala prije uvođenja eura u većini država članica EU-a. Razduživanje kućanstava i poduzeća traje kraće te je manje bolno kada je gospodarski rast visok. Destabilizaciju gospodarstava u europodručju putem procikličkog tržišta nekretnina treba pomno pratiti i izbjegavati putem regulatornih sredstava za sprečavanje gospodarske krize.

3.10.3. Smanjenju duga doprinose visokokvalitetne institucije, koje su svojstvene gospodarstvima koja ostvaruju najbolje rezultate. One osiguravaju učinkovitost proizvoda, usluga, financijskog tržišta i tržišta rada, pomažu u postizanju primjerene kvalitete javne uprave te podržavaju primjerene politike u području mirovina, tržišnog natjecanja i oporezivanja.

⁽¹⁴⁾ Baza podataka AMECO.

⁽¹⁵⁾ Mišljenje EGSO-a „Financiranje europskog stupa socijalnih prava” (SL C 262, 25.7.2018., str. 1.).

⁽¹⁶⁾ Mišljenje Europskog revizorskog suda, „EFSU: rani prijedlog za povećanje i proširenje”, str. 2.

⁽¹⁷⁾ EIB, Statističko izvješće za 2017.

⁽¹⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Ekonomska politika europodručja 2017.”, točka 3.4. (SL C 81, 2.3.2018., str. 216.).

⁽¹⁹⁾ Mišljenje EGSO-a „Ekonomska politika europodručja 2018.” (SL C 197, 8.6.2018., str. 33.).

3.11. Bankovna unija

3.11.1. Kada bi se trenutni prijedlozi za bankovnu uniju proveli u djelo, oni ne bi bili dovoljni s obzirom na iskustvo prošle financijske krize. Potrebno je poduzeti mjere kako bi se zajamčio odgovarajući nadzor širenja tržišta kapitala te kako se na europskim tržištima kapitala ne bi pojavili štetni sekuritizacijski proizvodi koji mogu pridonijeti sljedećoj financijskoj krizi. Nadzorna tijela u Europskoj uniji moraju zajamčiti da unija tržišta kapitala ne dovede do ubrzanja bijega kapitala iz pojedinih država članica tijekom stresa na financijskom tržištu. Kako bi se zajamčili povoljni financijski uvjeti za realno gospodarstvo, treba oslabiti negativne povratne učinke između banaka i kamatnih stopa na državne obveznice. Dva sastavna dijela za ostvarenje tog cilja su europski sustav osiguranja depozita i uvođenje odgovarajućeg mehanizma zaštite za Jedinствeni fond za sanaciju s pomoću Europskog stabilizacijskog mehanizma. Prije uspostave Europskog sustava osiguranja depozita, neprihodujuće kredite trebalo bi u najvećoj izvedivoj i mogućoj mjeri ukloniti iz bilanci sudjelujućih banaka.

3.12. Reforme europodručja

3.12.1. Produbljenje ekonomske i monetarne unije treba se postići s više mašte te energije. Prijedlozi za reformu ekonomske i monetarne unije i njezina upravljanja trenutno nisu dovoljni za zaštitu od rizika koje predstavljaju asimetrični šokovi. Prethodno jednostrano, samo dužničko, uravnoteživanje tekućeg računa naštetilo je ukupnom BDP-u europodručja, pridonoseći njegovu sporom oporavku nakon 2008. Kako bi se bivšim zemljama s deficitom na tekućem računu omogućilo više prostora za širenje vlastitog gospodarstva (u pogledu njihove fiskalne i vanjske bilance), zemlje sa suficitom na tekućem računu ne bi trebalo samo poticati da ulažu više, nego i da povećavaju plaće i socijalne doprinose kako bi se podržala privatna potrošnja.

3.12.2. EGSO potiče europske čelnike da ubrzaju reforme u pogledu ekonomske i monetarne unije, bankovne unije i unije tržišta kapitala. Međutim, dok god europodručje nema zajednički proračun koji može stvoriti pozitivan smjer fiskalne politike europodručja u cjelini, monetarni poticaji bit će nužni u svim budućim recesijama. S obzirom na predvidljivi završetak ESB-ovih programa kupnje vrijednosnih papira krajem 2018. godine, mi preporučujemo da ESB razmotri program kupnje vrijednosnih papira koji se može brzo aktivirati tijekom recesije, u slučaju da se fiskalni poticaji ne ostvare. Program treba biti usmjeren na realno gospodarstvo i ulaganja pogodna za klimu.

3.13. Pošteno oporezivanje

3.13.1. Imajući na umu rasprave unutar Europske komisije o mogućnosti da oporezivanje postane predmet glasanja kvalificiranom većinom, EGSO i dalje podupire usmjerenost na politike pravednog oporezivanja, odnosno na vođenje računa o sposobnosti svakoga pojedinca da daje svoj doprinos. EGSO, u skladu s prethodnim mišljenjima, podupire razvoj općeprihvaćene zajedničke konsolidirane osnovice poreza na dobit s pomoću koje bi se trebalo ojačati jedinstveno tržište pojednostavljujućim oporezivanjem većih trgovačkih društava i suzbiti agresivno porezno planiranje. ⁽²⁰⁾ Također pozdravlja digitalne porezne inicijative, smatrajući da je važno razviti nova globalno prihvatljiva načela o tome kako u skladu sa stvaranjem vrijednosti dobit trgovačkih društava pripisati određenoj zemlji EU-a i kako je u skladu s time oporezovati. ⁽²¹⁾ Također pozdravlja važnost koja se u Godišnjem pregledu rasta pridaje borbi protiv poreznih prijevара, utaje poreza i agresivnog poreznog planiranja, u skladu s prethodnim mišljenjima EGSO-a. ⁽²²⁾

3.14. Strukturne reforme

3.14.1. U Godišnjem pregledu rasta još jedanput se naglašava važnost strukturnih reformi koje se smatraju korisnima za otvaranje radnih mjesta i smanjenje razina duga. Međutim, ostaje nejasno što se podrazumijeva pod „strukturnom reformom“, što otežava tumačenje tvrdnji da su dosadašnje reforme imale dokazive pozitivne učinke. EGSO se u svojim ranijim mišljenjima zalagao za strukturne reforme usmjerene na socijalni i gospodarski razvoj, uključujući veći broj boljih radnih mjesta, bolji pristup tržištu rada, obrazovanju, osposobljavanju i stjecanju vještina, održivi rast, administrativnu i institucionalnu kvalitetu i održivost okoliša ⁽²³⁾. Tvrdio je da bi takve reforme trebale biti prilagođene pojedinačnim državama i usklađene s nacionalnim programima reformi radi poboljšanja dobrobiti te imati demokratsku potporu, umjesto da uključuju univerzalni pristup za sve države članice. ⁽²⁴⁾

⁽²⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Zajednička konsolidirana osnovica poreza na dobit“ (SL C 434, 15.12.2017., str. 58.)

⁽²¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Oporezivanje dobiti multinacionalnih poduzeća u digitalnom gospodarstvu“ (SL C 367, 10.10.2018., str. 73.)

⁽²²⁾ Mišljenje EGSO-a „Porezni sustav povoljan za tržišno natjecanje i rast“ (SL C 434, 15.12.2017., str. 18.)

⁽²³⁾ Na primjer: unaprjeđenje poslovnog okruženja, financiranje poduzeća i izdataka za istraživanje i razvoj; povećanje produktivnosti poduzeća, sektora i gospodarstava; promicanje otvaranja kvalitetnih i bolje plaćenih radnih mjesta uz istodobno smanjenje privremenih, nestabilnih i loše plaćenih radnih mjesta; jačanje kolektivnog pregovaranja i autonomije socijalnih partnera koji u njemu sudjeluju te socijalni dijalog na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini; reformiranje javne uprave radi povećanja njezine učinkovitosti u pogledu gospodarskog i socijalnog rasta te njezine transparentnosti u korist građana; promicanje kvalitetnih sustava obrazovanja i osposobljavanja za radnike kako bi se svim društvenim skupinama omogućile jednake prilike i postizanje istih rezultata.

⁽²⁴⁾ Mišljenje EGSO-a „Financiranje europskog stupa socijalnih prava“, točka 2.5. (SL C 262, 25.7.2018., str. 1.)

3.14.2. Nedavni skromni rast i kretanja na tržištu rada dovode u pitanje korist nekih dosadašnjih politika, uvedenih pod oznakom „strukturna reforma”. Broj zaposlenih je porastao, u skladu s porastom potražnje, ali uz česta pogoršanja kvalitete radnih mjesta i povećanje segmentacije tržišta rada.

3.14.3. Rezultati dosadašnjih „strukturnih reformi” i dalje su kontroverzni. Neke procjene, u kojima su zaposlenici izrazili određeni stupanj zadovoljstva reformama na tržištu rada, bile su pozitivne. ⁽²⁵⁾ Međutim, također postoji iscrpna literatura koja uvelike dovodi u pitanje prethodne preporuke Europske komisije koje se odnose na politiku tržišta rada. ⁽²⁶⁾ U skladu s time, u najnovijoj strategiji OECD-a za radna mjesta tvrdi se na temelju „novih dokaza” da zemlje čije politike i institucije promiču kvalitetu radnih mjesta, kvantitetu radnih mjesta i veću uključivost ostvaruju bolje rezultate od onih zemalja koje su ponajprije usmjerene na poboljšanje (ili očuvanje) fleksibilnosti tržišta. ⁽²⁷⁾

3.14.4. EGSO ponavlja svoje opažanje da je za utvrđivanje uspjeha ili neuspjeha određene mjere u okviru reforme često potrebno više od pet godina. ⁽²⁸⁾ Trebalo bi provesti procjenu učinaka dosadašnjih politika koje su uvedene kao „strukturne reforme”, na temelju dokaza i uz potpunu uključenost socijalnih partnera i civilnog društva, kao osnovu za informiranje budućih preporuka politika. ⁽²⁹⁾

3.15. *Europski stup socijalnih prava*

3.15.1. EGSO pozdravlja prepoznavanje važnosti socijalnog stupa i ponavlja hitnost njegova ostvarenja s obzirom na loš gospodarski i socijalni uspjeh u mnogim zemljama od 2008.

3.15.2. Socijalni stup treba biti potpuno uključen u europski semestar. On ne bi trebao biti samo prilog. U popratnom pregledu upućuje se na opseg predstojećih zadaća ukoliko EU želi postići „socijalni rejting AAA”. Odgovarajuća razina dohotka, životnog standarda, socijalne sigurnosti, socijalne skrbi, stjecanja obrazovanja i digitalnog pristupa očito nije postignuta u svim državama članicama. ⁽³⁰⁾

3.15.3. Stup socijalnih prava trebao bi se upotrebljavati kao sredstvo za mjerenje preporuka državama članicama. Dvadeset načela stupa trebalo bi upotrebljavati kao pokazatelje za procjenu uspjeha zemlje kad je riječ o integraciji vlastitih obveza u okviru stupa socijalnih prava u svoje gospodarske politike.

3.15.4. To također upućuje na potrebu za odgovarajućim načinom financiranja, uključujući doprinose na razini EU-a. Bude li se plan ulaganja EU-a odgovarajuće financirao, on bi, kao i kohezijska politika EU-a, mogao dati doprinos u skladu s preporukama za pojedinu zemlju. To podrazumijeva omogućavanje dostatne fleksibilnosti u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. Kao što je navedeno u prethodnom mišljenju, to također podrazumijeva osiguravanje odgovarajućih financijskih sredstava za kohezijsku politiku iz proračuna EU-a. ⁽³¹⁾

3.15.5. Pažljivo bi trebalo razmotriti i prijedlog koji je predsjednik Juncker iznio u svojem govoru o stanju Unije 2017. u vezi s Europskim nadzornim tijelom za rad. To bi moglo doprinijeti učinkovitoj provedbi radničkih prava i prava socijalne sigurnosti EU-a kao i borbi protiv nepoštenog tržišnog natjecanja.

3.15.6. Osim što se upotrebljava kao smjernica za preporuke politika, pregled priložen socijalnom stupu trebao bi se upotrebljavati kao primjer za slične analize uspješnosti pojedinih zemalja u pogledu politika u području zaštite okoliša i klimatskih promjena, kako bi ih se moglo procijeniti na sličnoj razini ozbiljnosti.

⁽²⁵⁾ ESB, Structural policies in the euro area („Strukturne politike u europodručju”).

⁽²⁶⁾ A. Piasna i M. Myant (ur.) *Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation* („Mitovi o deregulaciji zapošljavanja: kako se njome ne otvaraju radna mjesta i ne smanjuje segmentacija tržišta rada”), Bruxelles, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ *Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy* („Dobra radna mjesta za sve u promjenjivom svijetu rada, Strategija OECD-a za radna mjesta”), str. 8.

⁽²⁸⁾ Mišljenje EGSO-a „Program potpore reformama” (SL C 62, 15.2.2019., str. 121.).

⁽²⁹⁾ Mišljenje EGSO-a „Program potpore reformama” (SL C 62, 15.2.2019., str. 121.).

⁽³⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Financiranje europskog stupa socijalnih prava” (SL C 262, 25.7.2018., str. 1.).

⁽³¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Višegodišnji financijski okvir za razdoblje nakon 2020.” (SL C 440, 6.12.2018., str. 106.).

3.15.7. S obzirom na važnost promicanja održivog rasta, pri čemu se misli na održivost u pogledu gospodarstva, okoliša i socijalnih pitanja, naslov Godišnjeg pregleda rasta trebao bi se promijeniti u Godišnji pregled održivog rasta.

3.16. *Uloga socijalnih partnera u europskom semestru*

3.16.1. Vlade država članica, socijalni partneri i organizacije civilnog društva moraju postići dogovor o ključnim nacionalnim reformama koje će na najbolji mogući način omogućiti njihovim gospodarstvima da održe ili poboljšaju životni standard svojih građana. Stoga bi trebalo uključiti i doprinos lokalnih službenika nadležnih za europski semestar, nacionalnih vijeća nadležnih za fiskalnu politiku, nacionalnih odbora za produktivnost i nacionalnih socijalnih i gospodarskih odbora. Članovi EGSO-a također mogu imati važnu ulogu u tom području.

Bruxelles, 20. veljače 2019.

Luca JAHIER
Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
